

MARUF: TÜRKİYE CUMHURİYETİ VAR OLDUKÇA BÖLGEDE TÜRKMENLER DE VAR OLACAKTIR.

Aydın Maruf

Aydın Maruf, lisans eğitimini Hukuk Fakültesi, yüksek lisans eğitimini ise Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler bölümünde tamamlamıştır. Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) 2011 yılının Mayıs ayında oluşturulan yönetiminde, Yönetim Kurulu üyesi olarak görev almıştır. Aynı yıl itibarıyla ITC'nin Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi Sorumlusu olmuştur. 2000-2002 yılları arasında Türkmeneli Partisi'nin siyasi büro üyeliğini yapmıştır. Irak Türkmenleri Öğrenci ve Gençler Birliği'nin kuruluşunu yapan Aydın Maruf, aynı zamanda 1995-1998 ve 2000 yıllarında bu kuruluşun başkanlığını yürütmüştür. 21 Eylül 2013 tarihinde Irak Kürdistan Bölgesel Yönetimi parlamento seçimlerinde Erbil'den milletvekili seçilmiştir.

ORSAM: Hem Irak Kürt Bölgesel Yönetimi'nde (IKBY) hem de Bağdat'ta ciddi bir siyasi kriz yaşanıyor. 2015'in Ağustos ayı itibarıyla ciddi bir başkanlık krizi oldu ve bu kriz hala devam ediyor. Parlamentodaki siyasi problemler de aynı şekilde devam ediyor. Goran Hareketi'nin siyasi sistemden ve parlamentodan dışlanması söz konusu. Bu kriz nasıl başladı ve nasıl devam ediyor? Bu süreci kısaca açıklayabilir miyiz?

Maruf: IKBY'de şu anda partiler arasında yaşanan siyasi anlaşmazlık geçmişe dayanmaktadır. KYB ve KDP arasında geçmişten gelen sıkıntılar herkes tarafından bilinmektedir. IKBY'de 1995 yılında başlayan ve son zamanlara kadar devam eden, resmi olmayan, fiili anlamda ikili bir yönetim tablosu var. Siyasi krizin diğer ayağı KYB'den ayrılan Goran Hareketi'dir. Goran, hem KYB içerisinde hem de bölgede önemli bir hareket olmuştur. IKBY'de muhalefet olarak aktif bir şekilde faaliyet göstermek-

tedir. Goran, son zamanlarda hükümete de katılmıştır. Parlamento başkanı belirlendikten sonra yeni bir hükümet kuruldu. Bütün tarafların katılımının sağlandığı bu hükümete 'uzlaşma hükümeti' adı verildi. Bu hükümet kısa bir süre devam etti. Siyasi partiler arasındaki anlaşmazlık ortaya çıkmaya başladı ve birbirlerini kabul etmediler. Bunun neticesinde yaşanan bir başkanlık krizi var. KDP hariç diğer siyasi partiler, özellikle Gorancıların ısrarı ile KYB ve Kürdistan İslami Birliği birlikte, dört farklı başkanlık projesi hazırladılar. Bu projelerde IKBY'deki idari sistemi değiştirmek istediler. IKBY Başkanı'nın parlamentodan seçilmesini istediler. Bu proje daha sonra parlamentoya geldi. Parlamentoda 22 Haziran 2015'te KDP'nin dışındaki siyasi partiler bunun birinci oturumunu yaptılar. KDP'nin bu duruma büyük bir tepkisi oldu ve basında da yer buldu. İşte siyasi kriz bu noktadan sonra başladı.

Bahsettiğiniz parlamento toplantısına ya-

bancı ülke misyonlarının da katılmış olması KDP'nin en büyük karşı çıkış sebeplerinden birini oluşturdu.

Evet. Ne yazık ki bu toplantı bölge için iyi bir adım olmadı. Irak Türkmen Cephesi olarak bölgede yapılan toplantılarda taraf olmadık. Çünkü farklı görüşlerimiz vardı. Biz orada barışı, uzlaşmayı destekledik. Ama ne yazık ki 22 Haziran 2015'te yapılan bu toplantıya yabancı misyonların ve özellikle bazı devletlerin temsilcilerinin katılması KDP yönetimini çok rahatsız etti ve ayrılma noktasına geldi. İşte bunun ardından siyasi partiler üçlü ve beşli toplantılara devam ettiler. 19 Ağustos 2015'te bu defa Amerika'nın gözetiminde Erbil'de bir toplantı yapıldı. Goran dışında bütün siyasi partiler bu toplantıya katıldı. Bu toplantıda bir anlaşmaya varıldı ve bir ittifak oluştu. Bu toplantıdan önce beşli siyasi partiler toplantısı yapılmış ve Goran bu toplantıya katılmıştı. Burada bir anlaşmaya varıldı. Bu anlaşmaya göre 19 Ağustos'ta gerçekleşecek

olan toplantıya katılmama kararları alındı. Fakat parlamentoda bulunan bu fraksiyonlar, siyasi partilerini dinlemediler ve yine toplantı yapıldı. Siyasi partilerin arasında güven kaybı oldu. Bunun ardından siyasi kriz daha büyüdü. Germiyan, Süleymaniye ve Ranya bölgesinde, bölgedeki bazı ülkelerin desteğiyle, bazı Iraklı olmayan siyasi oluşumlar, bölgedeki bazı siyasi partileri ve grupları desteklediler ve gösteriler başladı. Ne yazık ki bazı siyasi partilerin bürolarına, özellikle KDP'nin siyasi bürolarına saldırı yapıldı ve bu saldırılarda ölenler oldu. Bunun üzerine KDP tepki olarak, IKBY Parlamento Başkanı'nın Erbil'e girişini 10 Ekim 2015'te yasakladı. O günden bugüne kadar parlamento herhangi bir oturum gerçekleştiremedi ve siyasi partiler hala anlaşamadı. Şu anda Irak'ta özellikle de IKBY'de bir siyasi kriz bulunmakta. Şu an bölge içi idare ikiye ayrılmış durumdadır. İki parlamento başkanı var: Biri Erbil'de diğeri Süleymaniye'de.

Irak Türkmen Cephesi olarak bölgede yapılan toplantılarda taraf olmadık. Biz orada barışı, uzlaşmayı destekledik.

Dokuz ay gibi bir süre sonunda kurulan son hükümet çok güçlü bir anlaşmanın üzerine kurulmuş bir hükümet değil midir?

Hayır değil. Irak'ın kuzeyindeki siyasi yapıda 1991 yılından bu yana iki siyasi partiden oluşan bir hükümet vardı. Goran ve muhalefet partilerinin ortaya çıkmasıyla şimdi durum çok farklı oldu. Çünkü IKBY'deki siyasi oluşumlar, Bağdat'a karşı bir olmaları ve bölgede meydana gelen olaylara karşı tek bir tutum sergilemeleri gerektiğini savundular. Öyle de hareket ettiler. Ama netice itibarıyla olumsuz bir tablo ortaya çıktı. Ne IKBY'de ne de

Bağdat'ta birleşebildiler. Bu yüzden şu anda IKBY'de parlamentosuz bir hükümet, bölge ve idare var. Altı aydır parlamento oturum yapamadı.

Hükümette de problemler devam ediyor mu?

Tabii. Şu anda bakanlar istifa ettikten sonra diğer gruplarla görüşmeler yapıldı. Özellikle KYB ve Kürdistan İslami Birliği ile görüşmeler yapıldı. Onlar Goran'a ait olan bakanlıkları almadılar, istemediler. KDP bakanları vekâleten bu görevleri yürütüyor. Bu yüzden bölgede durum çok kritik. Bir taraftan siyasi istikrarsızlık ve partiler arası

siyasi bir kriz var ki bu en tehlikelidir. Bunun yanında da Bağdat-Erbil arasında bir anlaşmazlık bulunuyor. İki taraf arasında mali kriz ve petrol anlaşmazlıkları var. Ayrıca IKBY'nin Türkiye ile ilişkileri, Bağdat'ın bu durumdan rahatsız olması da krizi tetikliyor. Diğer taraftan terör örgütü PKK'nın Süleymaniye ve Germiyan'da yaptığı hamleler, diğer taraftan Sincar bölgesindeki varlığı ve KDP'ye karşı baskı oluşturması mevcut durumun özetidir. Bu durum KYB, KDP ve Goran arasındaki ilişkileri olumsuz etkilemektedir. Germiyan bölgesinde, Süleymaniye'de, Ranya'da yapılan gösterilerde, özellikle KDP'ye karşı yapılanlarda, PKK'nın parmağı olduğu görülmektedir. Çünkü bu bölgelerde yapılan gösterilerin aynısı, yöntemlerin aynısı Diyarbakır'da, Şırnak'ta da yapılmıştır. Yani IKBY'deki gösterinin bir benzeri Diyarbakır'da da yapıldı. Bu yüzden çok açık ve net bir şekilde IKBY'deki halk da siyasi partiler de bölgede yaşanan bu gösterilerin arkasında PKK'nın olduğunu bilmektedir.

KYB'nin pozisyonu tam olarak nedir? Bir denge politikası mı yürütüyor? IKBY'deki siyasi krizin çözülmesi için ne gibi adımlar atılıyor?

KYB bölgede önemli bir siyasi partidir. KYB'nin hem bir bölge hâkimiyeti var hem de o bölgede askeri, istihbarat ve maddi hâkimiyeti var. Şu an IKBY'de bir hükümet ve parlamento yok. Bir de başkanlık krizi mevcut. Bunlar mevcutken bölgede, insanlar KYB ve KDP neden anlaşmıyor diye soruyor? KDP, KYB'ye anlaşma ve yeniden hükümeti kurma konusunda birkaç defa teklifte bulundu. KYB haliyle önemli bir faktör, konuya hâkim ve konuyu çözebilir. Ama korkuyor ve endişesi mevcut. KYB, 2013'te Barzani'nin başkanlık süresinin uzatılmasına destek vermenin faturasını seçimlerde ağır ödemiştir. Şimdi aynı şeyin tekrar olmasını istemiyor. O yüzden KYB'nin, Goransız KDP ile anlaşması çok zor ve hatta mümkün değil. Çünkü bunu yaparsa, bu sefer seçimlerde parlamentodaki milletvekili sayısı 18'den belki 10'a kadar düşecek. Bu siyasi bir inti-

Germiyan, Süleymaniye ve Ranya bölgesinde, bölgedeki bazı ülkelerin desteğiyle, bazı Iraklı olmayan siyasi oluşumlar, bölgedeki bazı siyasi partileri ve grupları desteklediler ve gösteriler başladı.

har olur. Bu yüzden 2017 Eylül'e kadar bu durum aynı şekilde devam edecektir. Bu da hem KYB'nin hem de KDP'nin menfaatinidir. Bunu Goran da kullanıyor. Biz Goran ile bir görüşme yaptık. Goran'dan bir yetkili "Başkanımız Noşirvan Mustafa'nın hasta olduğu konuşuluyor, ama hasta değildir. Kendisi yurtdışıdır." şeklinde bir açıklama yaptı. Peki IKBY'ye ya da Süleymaniye'ye neden dönüyor? Çünkü dönmemesi KDP üzerinde psikolojik bir baskı oluşturuyor. Mustafa bunu yaparak KYB'ye ve özellikle KDP'ye 'eğer ben gelmezsem bölgede-

ki durum çözülemez. Yani başkanlık krizinin çözümü, parlamento sorununun çözümü için anahtar biziz, KYB değildir' mesajını veriyor. Eğer sorunun çözümü KYB'de ise o zaman yapsın, ama yapamıyor. Bu yüzden "Başkan buraya dönmüyor" dedi. İşte bu durum, hem KYB'ye hem de KDP'ye psikolojik bir baskı oluşturuyor. "Goran olmazsa IKBY'de bir şey çözülemiyor" mesajı veriliyor. Bu yüzden KYB'nin durumu çok zor. Bağdat da doğru bir tutum sergilemiyor, özellikle IKBY'e yönelik. IKBY'de KDP'nin ne kadar hâkimiyeti varsa KYB'nin de o

kadar hâkimiyeti var. Hatta toprak büyüklüğüne baktığımız zaman KYB, KDP'den daha fazla alanda hâkimiyete sahip. Ama bir bakıyorsunuz, bölge şu anda çok kötü bir yere gidiyor. Altı aydır memurlar maaş almıyor. Bir yandan Bağdat-Erbil anlaşmazlığı halen devam ediyor. Bir yandan IŞİD tehdidi devam ediyor. KYB, bu durumdan dolayı KDP ile anlaşamıyor, ittifak yapamıyor. Bunun en önemli nedeniyse seçimlerde yeniden kaybetme korkusunu.

Goran için de aynı ikilem söz konusu değil mi? Bu siyasi krizin çözülmesi bir yandan da KDP ile anlaşmayı gerektirecek. KDP ile anlaşmaya giderlerse seçimde bunun faturasını Goran da ödemeyecek mi? Gerçekten burada Goran kritik parti konumunda mı?

Tabii. IKBY'de taban Goran'dadır. Süleymaniye, Kifri, Kalar, Halepçe ve Ranya'daki kritik taban Goran'ın elindedir. Goran'nın tabanı memur anlayışı güden bir taban değildir. Go-

ran'a gönülden bağlıdır. KYB ile KDP'ye bağlı olanların birçoğu memurdur ve maaş almaktadır. Yüzde 60-70'i bu şekildedir. Bu nedenle durum, Goran'ın menfaatinedir. Dediğim gibi IKBY'de farklı şekillerde krizler mevcut, ama Goran bu krizlerin içerisinde değil. Hükümette para yok ve bu yüzden memurların maaşları, öğretmenlerin maaşları verilemiyor. Her gün yürüyüşler, gösteriler düzenleniyor. Bakıyorsunuz, Goran'a yakın medya kanalları da bunu destekliyor. Bir de kendilerini mazlum olarak göstermeye çalışıyorlar. "İşte bakın bize de haksızlık yapıldı. Bizi de parlamento dışında bıraktılar. Biz mazlumuz, bizim de elimizde bir şey yok" şeklinde göstermeye çalışıyorlar. Böyle yaparak KDP ve KYB'yi IKBY'deki durumun oluşmasına sebep olarak gösterip, kendilerinin bu durumun dışında olduklarını söylüyorlar.

Peki, bu konuda Irak Türkmen Cephesi (ITC) olarak pozisyonunuz nedir?

Germiyan, Süleymaniye ve Ranya'da yapılan gösterilerde, özellikle KDP'ye karşı yapılanlarda, PKK'nın parmağı olduğu görülmektedir.

ITC'nin pozisyonu IKBY'de önemli bir noktadadır ve ITC bölgede önemli bir aktör haline gelmiştir. Yani etkili bir siyasi parti haline gelmiştir. ITC, 2005'te Erbil'de kapanmıştı. 2011'de Erbil'de tekrar faaliyete başladık. Daha sonra bütün IKBY'de faaliyetlerimizi yürütmeye başladık. Parlamento'ya, Erbil Vilayet Meclisi'ne katıldık. Konuşmanın başlarında, yapılan toplantılardan bahsetmiştim. Bu toplantılardan birine girseydik başka bir grubun tarafı olurduk, girmeseydik diğer bir grubun tarafı olarak gösterilirdik. Bu yüzden hem yaptığımız basın toplantısında hem de bütün

siyasi partilerle görüşmelerde duruşumuzu ilettik. 22 Haziran toplantısından önce bizi hem KDP'den hem KYB'den hem de Goran'dan arayanlar oldu. Bizim parlamentoda bir temsilcimiz olmasına rağmen, toplantıya katılıp katılmayacağımızı sordular. Zira bir kişinin bile bu konuda büyük bir önemi var. Biz de bu durumu iyi bir şekilde değerlendirdik. ITC, çok önceden taraf olmadığını söyledi. ITC için bölgede siyasi istikrarın olması çok önemlidir. Özellikle siyasi partiler arasında uzlaşma sağlanmasını destekledik. Hem parlamento içinde hem parlamento dışında yapılan toplantılarda

da bunu belirttik. Netice itibarıyla ITC'nin bu politikası olumlu sonuç verdi. ITC olarak her siyasi partinin kendi öz iradesiyle hareket etmesini ve siyaset yapmasını destekliyoruz. ITC, hem merkezi hükümette hem Erbil'de hem de Kerkük'te bu şekilde bir siyasi çizgi izliyor. Bir parti başka bir siyasi partinin güdümünde, etkisi altında hareket ettiği zaman o partiyi desteklemiyoruz. Bu bir Türkmen siyasi parti de olabilir, Kürt siyasi parti de olabilir. ITC'nin Erbil'de son zamanlarda yaptığı siyasi çalışmalar gerçekten gurur verici çalışmalar oldu. ITC, bütün siyasi partiler, bölgede bulunan diplomatik misyonlar tarafından muhatap alınmaya başlandı. ITC'nin IKBY'de bulunan bütün siyasi partilerle iyi ilişkileri bulunmaktadır. Olumlu adımlar atıldı, olumlu görüşmeler yapıldı ve bunların sonuçları da görülüyor. Bu olumlu gelişmelere dayanarak, parlamentoda bölgede bulunan etnik grupların haklarını koruma yasası çıktı. Ayrıca resmi diller yasası da çıktı.

Bunlar bizim için önemli gelişmelerdir. ITC'nin bölgede yaşananlara taraf olmaması, bütün bölgede olumlu karşılandı.

Bunların yanında şu anda hem çok sıkıntımız hem de isteklerimiz var. Mesela biz Türkmenler bölgede ikinci ana unsur olmamıza rağmen, şu ana kadar bize bölgede önemli bir görev verilmedi. Türkmenleri doğrudan temsil etmek amacıyla ne başkanlıkta ne bölge başkanlığında ne de parlamento başkanlığında Türkmenlere görev verildi. Biz burada Türkmenlere de görev verilmesini talep ediyoruz. 1991'den bugüne kadar Türkmenler önemli görevlerde yer alamadı. IKBY'de Türkmenlere mutlaka önemli siyasi görevler verilmelidir. Bu husus bizim için çok önemli.

Örneğin, Erbil'de Türkmence hutbe okunması için 2014 yılında bazı milletvekillerimiz o dönemin Diyanet İşleri Bakanı'na başvuru yapmış ve Bakan da iki gün sonra bu konuyla ilgili kararı çıkartmıştır. Bir seneden sonra da karar uygulanmaya başlanmıştır.

Şu an IKBY'de bir hükümet ve parlamento yok. Bir de başkanlık krizi mevcut. Bunlar mevcutken bölgede insanlar "KYB ve KDP neden anlaşmıyor" diye soruyor.

Bunlar çok güzel adımlar ama yetmiyor. ITC barışa destek verdi, bir iç savaşın çıkmasına engel oldu. Aynı desteği de yönetimden bekliyoruz. Şu ana kadar biz bu desteği yeterince göremedik. ITC için en önemli konu eğitim ve Türkmen okulları konusudur. Şu an TİKA, Türkmen okullarının onarımını yapmakta ve bu bizleri gerçekten çok mutlu etmektedir. Zira Türkmen okulları bizler için çok önemli bir husustur. İKBY Milli Eğitim Bakanlığı'nda Türkmen Eğitim Müdürlüğü 6 senedir boştur. 2013'ün sonunda Milli

Eğitim Bakanlığı'na resmi bir dilekçe verdik. Ancak henüz birisi tayin edilemedi. Böyle durumlar yaşanınca biz de daha çok şüpheyle yaklaşmaya başlıyoruz. Çünkü bu istekler, bizim hakkımızdır. Kanunlar da buna izin veriyor. Demokrasiden, insan haklarından bahsettiğimiz zaman mutlaka pratikte de bir şeylerin yapılması gerekmektedir. Buna benzer daha birçok örnek mevcut. Örneğin, Türkmen işlerinden sorumlu bir heyet kurulacaktı. Hükümet kurulduktan sonra yapılan ilk toplantıda bize bunun sözünü verdiler. Ama hala

kurulmadı. Bize herhangi bir bakanlık verilebilir, ama bu da henüz gerçekleşmedi. Bize verilen sözlerin tutulmasını istiyoruz.

Bütün partiler size bu konuda destek veriyorlar mı?

KDP hükümet kurduğu zaman Neçirvan Barzani başkanlığında Türkmen milletvekili grubuyla yapılan toplantıda biz bir teklifte bulunduk. Neçirvan Barzani “en yakın zamanda Türkmen işlerinden sorumlu bir heyet kurulacak ve size destek verilecek” diye bize o toplantıda söz verdi. O heyet, bakanlık şeklinde olacaktı. Bunun yanında “başbakanlıkta Türkmen işlerinden sorumlu bir müsteşar da tayin edilecektir” denildi. Fakat bunların hiçbiri yapılmadı, sadece söz olarak kaldı.

IKBY’nin bağımsız devlet olması konusunda ne düşünüyorsunuz? Referandum yapmak kolay olabilir, ama IKBY bağımsızlığa, bağımsızlık referandumuna sizce hazır mı?

Şu an bölgede anormal bir durum söz konusu. Bir taraftan IŞİD’le savaş durumu, diğer taraftan bahsettiğimiz siyasi krizler ve Bağdat-Erbil anlaşmazlığı mevcut. Bu yüzden şu anda ben referandum yapılmasının uygun olmadığını düşünüyorum. Sağlıklı bir referandumun gerçekleşmesi için bölgede istikrarlı bir ortamın olması gerekmektedir. İki ay önce siyasi partiler olarak -Goran hariç- Mesut Barzani’nin başkanlığında bir toplantı yaptık. O toplantının gündemi referandum oldu. Toplantıda diğer partiler de referanduma destek vermediler. Referandum için zamanın müsait olmadığını söylediler. Sadece zamanın değil, hem bölgenin hem de şartların müsait olmadığını ifade ettiler. Ayrıca Bağdat’a dönelim algısı var. Öyle bir görüş vardı. Çünkü bundan önce de hükümetten bir heyet Bağdat’a gitti. Şimdi IKBY’deki bütün siyasi partilerden oluşacak yeni bir siyasi parti komisyonu kurulacak. Bu komisyon Bağdat’a gidecek ve orada bir görüşme olacak. Buna göre, bu referandum

ITC için bölgede siyasi istikrarın olması çok önemlidir. Özellikle siyasi partiler arasında uzlaşma sağlanmasını destekledik. ITC olarak her siyasi partinin kendi öz iradesiyle hareket etmesini ve siyaset yapmasını destekliyoruz.

konusu Bağdat'la Erbil arasında yaşanan krizden dolayı Bağdat üzerinde bir baskı oluşturmaktadır. Ben burada şunu söylemek istiyorum: Referandum her milletin her ferdin ve her vatandaşın hakkıdır. Bizim bu konuyla ilgili bir sıkıntımız yok. Referandum Basra'da, Kerkük'te, Necef'te, Musul'da da yapılabilir. Bu çok normal bir şeydir. Bir ITC üyesi olarak, Türkmenlerin süreçte dâhil edilmediği, dışında bırakıldığı ve söz hakkı verilmediği zaman referandumu destek vermeyeceklerini düşünüyorum. Biz bunu IKBY'deki bütün siyasi partilere de ilettik. ITC'nin ve Türkmenlerin

de Kerkük ve diğer bölgelerle ilgili farklı projeleri bulunmaktadır. Bu yüzden bu süreçte referandumun olması olası gözükmemektedir. Her şey düzeldiği zaman referandum düşünülebilir. Ayrıca referandumun nerede yapılacağı da önemlidir. Bu referandum dört vilayet olan Erbil, Duhok Süleymaniye ve Halepçe bölgesinde mi yapılacak yoksa bunun dışında problemlili veya tartışmalı olan bölgelerde mi yapılacak? Bunlar henüz belli değil. Bütün siyasi partiler de bunu soruyor. Referandum ne için yapılıyor? Siyasi bir oluşum kurulması için mi, bağımsız bir devlet için mi, ayrılmak için

mi yoksa federasyon için mi yapılıyor? Bunlar henüz belli olmadı. Ayrıca şu an bir anket yapılırsa, halkın da referandumu destekleyeceğini düşünmüyorum. Bugün bir vatandaş ya da bir memur altı aydır maaşını alamamışken, halkın referandumu destek vereceğini zannetmiyorum. Bir yandan da göçmen krizi mevcut. Kerkük ve Musul'dan IKBY'ye çok sayıda göçmen geldi. Mülteciler IKBY hükümeti üzerinde bir yük olmuştur. Bu konuda maddi bir destek sağlanıyor, ama emniyet desteği yok. Sonuç olarak, bütün bu sıkıntılar bitmeden bir referandumdan söz etmek mümkün gözüküyor.

Irak Merkezi Hükümeti'ndeki krizi ve Irak Türkmen Cephesi'nin (ITC) buradaki pozisyonunu siz nasıl değerlendiriyorsunuz?

Parlamentoda ITC Başkanı ve Kerkük Milletvekili Erşat Salihî, ITC Başkan Yardımcısı ve Kerkük Milletvekili Hasan Turan ve diğer milletvekillerinin birlikte hareket etmeleri çok önemli bir faktör ol-

muştur. Türkmenlere yapılan haksızlıklara karşı Bağdat'ta Türkmenlerin ortak bir tutumunun olması çok önemli. Dediğim gibi milletvekillerimizin özellikle de ITC'nin pozisyonu önemlidir. Türkmenlere gerçek şekilde sahip çıkan ITC olmuştur. Biz bunu söylediğimiz zaman diğer siyasi partilere haksızlık yapmak istemiyoruz, fakat bu bir gerçek. Hem Irak'ın genelinde hem Bağdat'ta hem Kerkük'te gerçek bu şekildedir. Irak tarihine baktığımızda, 1926'daki Ankara Anlaşması'ndan sonra Irak'ta kalan Türkmenlere yeni gelen hükümetler hep haksızlık yapmıştır. Bu zamana kadar olan sürece baktığımızda, Türkmenlere önemli görev verilmemiştir. Oysaki Türkmenler Irak'ın önemli bir unsurudur. Mesela Irak Anayasası'na göre Türkmenler, Irak'ın üçüncü asli unsurudur. Bölgedeki siyasi denklem içerisinde de Türkmenlerin önemli rolleri olmuştur. Ne yazık ki 2003'ten sonra etnik düzen üzerine kurulan hükümetler Türkmenler açısından olumsuz neticeler ge-

Su anda bağımsızlık referandumunun yapılmasının uygun olmadığını düşünüyorum. Sağlıklı bir referandumun gerçekleşmesi için bölgede istikrarlı bir ortamın olması gerekmektedir.

tirmiştir. Türkmen varlığı ihmal ediliyor. Türkmenler siyasi kararlara iştirak edemiyorlar. Türkmenlere önemli görevler verilmiyor. Şimdi en son Abadi başkanlığında teknokrat hükümet kuruldu. Parlamento krizi başlamadan önce kurulan bir hükümet. Zaten daha önce de yüzlerini göstermişlerdi. Tuzhurmatu olaylarında, Beşir Köyü'nün kurtarılmasında, Kerkük konusunda, Telafer ve Musul'da Türkmenlere yapılan saldırılara karşı pasif kalmalarını herkes gördü. Bizler Irak'ın toprak bütünlüğüne her zaman sahip çıktık. Hiçbir zaman Türkmenler silahlı bölücü örgütler oluştur-

madı. Irak'ın parçalanmasına hiçbir zaman destek vermedi. Bunun neticesinde ne yazık ki Türkmenlere karşı haksızlık yapıldı. Türkmensiz herhangi bir yönetim kurulursa, Türkmenler buna destek veremeyeceklerini söyledi. Bunun neticesinde bir Türkmen bakan teknokrat hükümette yer aldı. Türkmenlerin birlikte hareket etmeleri önemlidir.

Musul'un IŞİD'den kurtarılması operasyonu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Musul hem tarihi hem de stratejik açıdan bizim için çok önemlidir. Türkmenlerin varlığı orada çok

önemlidir. Ne yazık ki birisi bu operasyonları engelliyor. Operasyon yapılacaktı ama Bağdat'ta kriz çıktı. Operasyon yapılacakken diğer bölgelerde kriz çıkıyor. Türkmenler olarak bu operasyonları destekliyoruz. Çünkü neticede şu an bizim bölgemiz işgal altında. Yarım milyon insanımız zorunlu göçe maruz kaldı. Birçok insanımız Irak'ın güney bölgesine gitti. Birçoğu Türkiye'de bulunuyor. O yüzden bizim için Musul operasyonu önemlidir. Şimdi de Irak Ordusu Mahmur'a yerleşti. 10,000 asker içinde peşmerge de var. Herhangi bir operasyon yapılırsa Türkmenlerin de askeri olarak operasyona katılmalarını istiyoruz. Bütün dünyaya söylüyoruz. Mezhebi ne olursa olsun Türkmen Türkmendir.

Son olarak, Türkiye'nin bu mevcut krizde pozisyonu nedir?

Türkiye hem bölge hem de bizim için önemli bir ülkedir. Türkiye hem IKBY'de hem de Irak'ta tüm etnik grupları, bütün siyasi tarafları eşit bir şekilde des-

teklemiştir. Türkiye, IKBY'ye de sürekli yardımda bulunmuştur, IKBY'yi desteklemiştir. IŞİD, Erbil'e yaklaştığı zaman oradaki hükümeti, Peşmerge gücünü desteklemiştir. Ayrıca TİKA, Kızılay gibi kuruluşlar IKBY'de bulunan göçmenlere yardımlarda bulunmuştur. Hatta mali krizde, bildiğimiz kadarıyla Türkiye, IKBY'ye ciddi maddi yardım yapmıştır. Türkiye ile IKBY'nin ilişkileri çok iyi. Biz de Türkmenler olarak Türkiye'nin hem Irak'la hem de IKBY ile olan ilişkilerinin iyi olmasını isteriz, temenni ederiz. Çünkü Türkiye'nin bölgede olan devletlerle özellikle Türkmenlerin olduğu ülkelerle ilişkileri iyi olunca, Türkmenlerin durumu da iyi oluyor. Türkmenler de önemli bir aktör haline geliyor. Bunun Suriye'de, IKBY'de, Irak'ta örnekleri mevcut. O yüzden bu ilişkileri destekliyoruz. Türkiye her zaman biz Türkmenlere kapılarını açtı. IŞİD'in saldırıları sırasında yaralananları tedavi etti. Tazehurmatu'da IŞİD'in kimyasal silah saldırısında ciddi şekilde

Biz de Türkmenler olarak Türkiye'nin hem Irak'la hem de IKBY ile olan ilişkilerinin iyi olmasını isteriz. Çünkü Türkiye'nin bölgede olan devletlerle özellikle Türkmenlerin olduğu ülkelerle ilişkileri iyi olunca, Türkmenlerin durumu da iyi oluyor.

yaralanan 83 vatandaşımız Türkiye’de tedavi gördü. Türk Kızılayı, TİKA, AFAD kanalıyla Erbil, Süleymaniye, Duhok ve Kerkük’te bulunan bütün göçmen vatandaşlarımıza hiçbir ayırım yapılmaksızın yardımlar ulaştı. Türkiye’nin pozisyonu bölgede gurur kaynağıdır. Ayrıca şunu da belirtmek istiyorum ki; Türkmenler olarak

Türkiye’den çok memnunuz. Türkiye, hem siyasi olarak hem insani yardım anlamında bize çok büyük destekler veriyor. Türkiye Cumhuriyeti var oldukça bölgede Türkmenler de var olacaktır.

Sayın Maruf, çok teşekkür ederiz.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

©Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM’a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM’ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORSAM

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr